

Czwartek, 24 czerwca 2021 r.

P9_TA(2021)0313

Sprawozdanie Komisji na temat praworządności za rok 2020**Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie sprawozdania Komisji na temat praworządności z 2020 r. (2021/2025(INI))**

(2022/C 81/03)

Parlament Europejski,

- uwzględniając art. 295 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE),
- uwzględniając w szczególności art. 2, art. 3 ust. 1, art. 3 ust. 3 akapit drugi, art. 4 ust. 3 oraz art. 5, 6, 7 i 11 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE),
- uwzględniając artykuły TFUE dotyczące poszanowania, ochrony i propagowania demokracji, praworządności i praw podstawowych w Unii, w tym art. 70, 258, 259, 260, 263 i 265,
- uwzględniając załączony do traktatów Protokół nr 1 w sprawie roli parlamentów narodowych w Unii Europejskiej, jak również Protokół nr 2 w sprawie stosowania zasad pomocniczości i proporcjonalności,
- uwzględniając Kartę praw podstawowych Unii Europejskiej (zwaną dalej „Kartą”),
- uwzględniając orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej,
- uwzględniając art. 49 TUE, kryteria kopenhaskie oraz ogół prawodawstwa Unii (*acquis*), które musi stosować kraj kandydujący, jeśli chce przystąpić do Unii Europejskiej,
- uwzględniając komunikat Komisji z 30 września 2020 r. – Sprawozdanie na temat praworządności z 2020 r. Sytuacja w zakresie praworządności w Unii Europejskiej (COM(2020)0580),
- uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) 2020/2092 z 16 grudnia 2020 r. w sprawie ogólnego systemu warunkowości służącego ochronie budżetu Unii⁽¹⁾ (rozporządzenie w sprawie warunkowości w zakresie praworządności),
- uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/692 z dnia 28 kwietnia 2021 r. ustanawiające program „Obywatele, równość, prawa i wartości” oraz uchylające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1381/2013 i rozporządzenie Rady (UE) nr 390/2014⁽²⁾,
- uwzględniając Powszechną deklarację praw człowieka,
- uwzględniając instrumenty ONZ dotyczące ochrony praw człowieka i podstawowych wolności oraz zalecenia i sprawozdania z powszechnego okresowego przeglądu praw człowieka ONZ, a także orzecznictwo organów traktatowych ONZ i specjalne procedury Rady Praw Człowieka,
- uwzględniając deklarację ONZ o obrońcach praw człowieka z 8 marca 1999 r.,
- uwzględniając zalecenia i sprawozdania Biura Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka, Wysokiego Komisarza ds. Mniejszości Narodowych, Przedstawicielki OBWE ds. Wolności Mediów oraz innych organów OBWE w Europie,
- uwzględniając Konwencję o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności oraz Europejską kartę społeczną, orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka oraz Europejskiego Komitetu Praw Społecznych, konwencje, zalecenia, rezolucje, opinie i sprawozdania Zgromadzenia Parlamentarnego, Komitetu Ministrów, Komisarza Praw Człowieka, Europejskiej Komisji przeciwko Rasizmowi i Nietolerancji, Komitetu Sterującego ds. Różnorodności, Włączenia i Przeciwdziałania Dyskryminacji, Komisji Weneckiej oraz innych organów Rady Europy,

⁽¹⁾ Dz.U. L 433 I z 22.12.2020, s. 1.⁽²⁾ Dz.U. L 156 z 5.5.2021, s. 1.

Czwartek, 24 czerwca 2021 r.

- uwzględniając Protokół ustaleń między Radą Europy a Unią Europejską z 23 maja 2007 r. oraz konkluzje Rady z 8 lipca 2020 r. w sprawie priorytetów UE w dziedzinie współpracy z Radą Europy w latach 2020–2022,
- uwzględniając konwencję NZ przeciwko korupcji,
- uwzględniając Międzynarodową konwencję ONZ w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji rasowej,
- uwzględniając zestaw narzędzi Rady Europy dla państw członkowskich o nazwie „Poszanowanie demokracji, praworządności i praw człowieka w kontekście sanitarnego kryzysu COVID-19” z 7 kwietnia 2020 r.,
- uwzględniając sprawozdanie okresowe w sprawie środków podjętych w państwach członkowskich UE w odpowiedzi na kryzys związany z COVID-19 i ich wpływu na demokrację, praworządność i prawa podstawowe, przyjęte przez Komisję Wenecką na 124. sesji plenarnej 8 października 2020 r.,
- uwzględniając sprawozdanie roczne za 2020 r. sporządzone przez organizacje partnerskie Platformy Rady Europy na rzecz ochrony dziennikarstwa i bezpieczeństwa dziennikarzy,
- uwzględniając uzasadniony wniosek Komisji zgodnie z art. 7 ust. 1 Traktatu o Unii Europejskiej dotyczący decyzji Rady z 20 grudnia 2017 r. w sprawie stwierdzenia wyraźnego ryzyka poważnego naruszenia przez Rzeczpospolitą Polską zasady praworządności (COM(2017)0835),
- uwzględniając komunikat Komisji z 17 lipca 2019 r. pt. „Umocnienie praworządności w Unii – Plan działania” (COM(2019)0343),
- uwzględniając unijną tablicę wyników wymiaru sprawiedliwości za 2020 r.,
- uwzględniając opinię Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego z 19 czerwca 2019 r. pt. „Dalsze umacnianie praworządności w Unii. Aktualna sytuacja i możliwe kolejne działania”, w której zaproponowano ustanowienie corocznego forum poświęconego prawom podstawowym i praworządności,
- uwzględniając sprawozdanie grupy Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego ds. praw podstawowych i praworządności z czerwca 2020 r. pt. „National developments from a civil society perspective, 2018–2019” [„Zmiany na szczeblu krajowym z perspektywy społeczeństwa obywatelskiego, lata 2018–2019”],
- uwzględniając sprawozdanie Agencji Praw Podstawowych Unii Europejskiej pt. „Wyzwania stojące przed organizacjami społeczeństwa obywatelskiego działającymi na rzecz praw człowieka w UE” opublikowane 17 stycznia 2018 r., biuletyny dotyczące wpływu pandemii COVID-19 na prawa podstawowe w UE opublikowane w 2020 r., a także inne sprawozdania, dane i narzędzia, w szczególności system informacji Unii Europejskiej o prawach podstawowych (EFRIS),
- uwzględniając sprawozdanie Agencji Praw Podstawowych Unii Europejskiej z 10 września 2020 r. pt. „Antisemitism: Overview of antisemitic incidents recorded in the European Union” [Antysemityzm – przegląd antysemickich incydentów odnotowanych w Unii Europejskiej],
- uwzględniając sprawozdanie Europejskiego Instytutu ds. Równości Kobiet i Mężczyzn zatytułowane „Beijing + 25: the fifth review of the implementation of the Beijing Platform for Action in the EU Member States” [„Pekin + 25: 5. przegląd realizacji pekińskiej platformy działania w państwach członkowskich UE”] opublikowane 5 marca 2020 r.,
- uwzględniając konkluzje Rady Unii Europejskiej i państw członkowskich zebranych w Radzie z 16 grudnia 2014 r. w sprawie zapewnienia poszanowania zasad państwa prawnego,
- uwzględniając europejską strategię na rzecz równouprawnienia płci na lata 2020–2025, strategię UE na rzecz równości osób LGBTIQ na lata 2020–2025, strategię UE na rzecz praw dziecka na lata 2021–2024 oraz unijną strategię na rzecz praw osób z niepełnosprawnościami na lata 2021–2030;
- uwzględniając unijny plan działania przeciwko rasizmowi na lata 2020–2025 oraz unijne ramy strategiczne na rzecz równouprawnienia, włączenia społecznego i udziału Romów,

Czwartek, 24 czerwca 2021 r.

- uwzględniając rezolucję z 25 października 2016 r. zawierającą zalecenia dla Komisji w kwestii utworzenia unijnego mechanizmu na rzecz demokracji, praworządności i praw podstawowych ⁽³⁾,
- uwzględniając rezolucję z 1 marca 2018 r. w sprawie decyzji Komisji o zastosowaniu art. 7 ust. 1 TUE w związku z sytuacją w Polsce ⁽⁴⁾,
- uwzględniając rezolucję z 19 kwietnia 2018 r. w sprawie konieczności ustanowienia instrumentu na rzecz wartości europejskich wspierającego organizacje społeczeństwa obywatelskiego, które propagują wartości podstawowe w Unii Europejskiej na poziomie lokalnym i krajowym ⁽⁵⁾,
- uwzględniając rezolucję z 19 kwietnia 2018 r. w sprawie ochrony dziennikarzy śledczych w Europie: przypadek słowackiego dziennikarza Jána Kuciaka i Martiny Kušnírovej ⁽⁶⁾,
- uwzględniając rezolucję z 12 września 2018 r. w sprawie wniosku wzywającego Radę do stwierdzenia, zgodnie z art. 7 ust. 1 Traktatu o Unii Europejskiej, istnienia wyraźnego ryzyka poważnego naruszenia przez Węgry wartości, na których opiera się Unia ⁽⁷⁾,
- uwzględniając rezolucję z 13 listopada 2018 r. w sprawie praworządności w Rumunii ⁽⁸⁾,
- uwzględniając rezolucję z 14 listopada 2018 r. w sprawie potrzeby utworzenia kompleksowego mechanizmu UE na rzecz ochrony demokracji, praworządności i praw podstawowych ⁽⁹⁾,
- uwzględniając rezolucję z 13 lutego 2019 r. w sprawie pogorszenia sytuacji w zakresie praw kobiet i równouprawnienia w UE ⁽¹⁰⁾,
- uwzględniając rezolucję z 28 marca 2019 r. w sprawie stanu praworządności i zwalczania korupcji w UE, a zwłaszcza na Malcie i na Słowacji ⁽¹¹⁾,
- uwzględniając rezolucję z 18 grudnia 2019 r. w sprawie praworządności na Malcie po ujawnieniu najnowszych informacji w sprawie morderstwa Daphne Caruany Galizii ⁽¹²⁾,
- uwzględniając rezolucję z 18 grudnia 2019 r. w sprawie dyskryminacji osób LGBTI i nawoływania do nienawiści do nich w sferze publicznej, w tym stref wolnych od LGBTI ⁽¹³⁾,
- uwzględniając rezolucję z 15 stycznia 2020 r. w sprawie praw człowieka i demokracji na świecie oraz polityki Unii Europejskiej w tym zakresie – sprawozdanie roczne za rok 2018 ⁽¹⁴⁾,
- uwzględniając rezolucję z 16 stycznia 2020 r. w sprawie trwających wysłuchań na mocy art. 7 ust. 1 TUE dotyczących Polski i Węgier ⁽¹⁵⁾,
- uwzględniając rezolucję z 17 kwietnia 2020 r. w sprawie skoordynowanych działań UE na rzecz walki z pandemią COVID-19 i jej skutkami ⁽¹⁶⁾,

⁽³⁾ Dz.U. C 215 z 19.6.2018, s. 162.

⁽⁴⁾ Dz.U. C 129 z 5.4.2019, s. 13.

⁽⁵⁾ Dz.U. C 390 z 18.11.2019, s. 117.

⁽⁶⁾ Dz.U. C 390 z 18.11.2019, s. 111.

⁽⁷⁾ Dz.U. C 433 z 23.12.2019, s. 66.

⁽⁸⁾ Dz.U. C 363 z 28.10.2020, s. 8.

⁽⁹⁾ Dz.U. C 363 z 28.10.2020, s. 45.

⁽¹⁰⁾ Dz.U. C 449 z 23.12.2020, s. 102.

⁽¹¹⁾ Dz.U. C 108 z 26.3.2021, s. 107.

⁽¹²⁾ Teksty przyjęte, P9_TA(2019)0103.

⁽¹³⁾ Teksty przyjęte, P9_TA(2019)0101.

⁽¹⁴⁾ Teksty przyjęte, P9_TA(2020)0007.

⁽¹⁵⁾ Teksty przyjęte, P9_TA(2020)0014.

⁽¹⁶⁾ Teksty przyjęte, P9_TA(2020)0054.

Czwartek, 24 czerwca 2021 r.

- uwzględniając rezolucję z 19 czerwca 2020 r. w sprawie protestów antyrasistowskich po śmierci George'a Floyda ⁽¹⁷⁾,
- uwzględniając rezolucję z 19 czerwca 2020 r. w sprawie wznowienia postępowania przeciwko premierowi Republiki Czeskiej w związku ze sprzeniewierzeniem funduszy UE i możliwym konfliktem interesów ⁽¹⁸⁾,
- uwzględniając rezolucję z 17 września 2020 r. w sprawie wniosku dotyczącego decyzji Rady w sprawie stwierdzenia wyraźnego ryzyka poważnego naruszenia przez Rzeczpospolitą Polską zasady praworządności ⁽¹⁹⁾,
- uwzględniając rezolucję z 7 października 2020 r. w sprawie ustanowienia unijnego mechanizmu na rzecz demokracji, praworządności i praw podstawowych ⁽²⁰⁾,
- uwzględniając rezolucję z 8 października 2020 r. w sprawie praworządności i praw podstawowych w Bułgarii ⁽²¹⁾,
- uwzględniając rezolucję z 25 listopada 2020 r. w sprawie wzmocnienia wolności mediów: ochrona dziennikarzy w Europie, nawoływanie do nienawiści, dezinformacja i rola platform ⁽²²⁾,
- uwzględniając rezolucję z 26 listopada 2020 r. w sprawie sytuacji w zakresie praw podstawowych w Unii Europejskiej – sprawozdanie roczne za lata 2018–2019 ⁽²³⁾,
- uwzględniając rezolucję z 17 grudnia 2020 r. w sprawie wieloletnich ram finansowych na lata 2021–2027, porozumienia międzyinstytucjonalnego, Instrumentu UE na rzecz Odbudowy oraz rozporządzenia w sprawie praworządności ⁽²⁴⁾,
- uwzględniając rezolucję z 11 marca 2021 r. w sprawie ogłoszenia UE strefą wolności osób LGBTIQ ⁽²⁵⁾
- uwzględniając rezolucję z 25 marca 2021 r. w sprawie stosowania rozporządzenia (UE, Euratom) 2020/2092 – mechanizm warunkowości w zakresie praworządności ⁽²⁶⁾,
- uwzględniając rezolucję z 29 kwietnia 2021 r. w sprawie zabójstwa Daphne Caruany Galizii i praworządności na Maltcie ⁽²⁷⁾,
- uwzględniając swoją ocenę europejskiej wartości dodanej towarzyszącą sprawozdaniu z inicjatywy w kwestiach ustawodawczych w sprawie unijnego mechanizmu na rzecz demokracji, praworządności i praw podstawowych z października 2016 r.,
- uwzględniając swoją ocenę wstępną w sprawie europejskiej wartości dodanej unijnego mechanizmu na rzecz demokracji, praworządności i praw podstawowych z 23 kwietnia 2020 r.,
- uwzględniając art. 54 Regulaminu,
- uwzględniając opinie Komisji Kontroli Budżetowej, Komisji Prawnej, Komisji Spraw Konstytucyjnych oraz Komisji Petycji,
- uwzględniając sprawozdanie Komisji Wolności Obywatelskich, Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych (A9-0199/2021),

⁽¹⁷⁾ Teksty przyjęte, P9_TA(2020)0173.

⁽¹⁸⁾ Teksty przyjęte, P9_TA(2020)0164.

⁽¹⁹⁾ Teksty przyjęte, P9_TA(2020)0225.

⁽²⁰⁾ Teksty przyjęte, P9_TA(2020)0251.

⁽²¹⁾ Teksty przyjęte, P9_TA(2020)0264.

⁽²²⁾ Teksty przyjęte, P9_TA(2020)0320.

⁽²³⁾ Teksty przyjęte, P9_TA(2020)0328.

⁽²⁴⁾ Teksty przyjęte, P9_TA(2020)0360.

⁽²⁵⁾ Teksty przyjęte, P9_TA(2021)0089.

⁽²⁶⁾ Teksty przyjęte, P9_TA(2021)0103.

⁽²⁷⁾ Teksty przyjęte, P9_TA(2021)0148.

Czwartek, 24 czerwca 2021 r.

- A. mając na uwadze, że Unia opiera się na wspólnych wartościach zapisanych w art. 2 TUE, którymi są poszanowanie godności osoby ludzkiej, wolność, demokracja, równość, praworządność oraz poszanowanie praw człowieka, w tym praw osób należących do mniejszości, i które są wspólne dla państw członkowskich UE, a kraje kandydujące muszą je przestrzegać, aby móc przystąpić do UE; mając na uwadze, że demokracja, praworządność i prawa podstawowe to wartości, które się wzajemnie wzmacniają, a ich podważanie może stanowić systemowe zagrożenie dla Unii; mając na uwadze, że poszanowanie praworządności jest wiążące dla całej Unii i jej państw członkowskich na wszystkich szczeblach władzy, w tym dla władz lokalnych;
- B. mając na uwadze, że cykl corocznej oceny praworządności jest mile widzianym dodatkiem do dostępnych narzędzi służących ochronie wartości zapisanych w art. 2 TUE, ponieważ pozwala zbadać sytuację we wszystkich państwach członkowskich UE w oparciu o cztery filary, z naciskiem na poszanowanie praworządności; mając na uwadze, że w założeniu ocena ma się odbywać co roku, aby zagwarantować praworządność i zapobiegać pojawianiu się lub eskalacji problemów;
- C. mając na uwadze, że pierwsze sprawozdanie Komisji na temat praworządności (sprawozdanie za 2020 r.) ma ograniczony zakres, ponieważ nie obejmuje wszystkich wartości UE, o których mowa w art. 2 TUE;
- D. mając na uwadze, że wraz z wejściem w życie traktatu lizbońskiego Karta została w pełni włączona do traktatów, w związku z czym jest prawnie wiążąca dla instytucji, organów i agencji UE, jak również dla państw członkowskich, które muszą stosować prawodawstwo UE; mając na uwadze, że prawdziwą kulturę poszanowania praw podstawowych należy rozwijać, upowszechniać i wzmacniać w instytucjach UE, jak również w państwach członkowskich, w szczególności kiedy stosują one prawo Unii zarówno w kraju, jak i w relacjach z państwami spoza UE;
- E. mając na uwadze, że chociaż sprawozdanie za 2020 r. sygnalizuje obawy i zwiększa świadomość problemu, nie zawiera ono wystarczającej oceny skuteczności zmian przeprowadzonych przez poszczególne kraje ani żadnych konkretnych zaleceń dla nich, ani analizy przestrzegania praworządności w poszczególnych krajach w dłuższym okresie czasu, co może podważyć przyświecający mu cel, jakim jest prewencja;
- F. mając na uwadze, że bez skutecznych działań następczych i rocznego monitorowania sprawozdanie za 2020 r. może pozostać bez wpływu na zapobieganie, wykrywanie i skuteczne przezwyciężanie wyzwań systemowych i rozwiązanie problemu regresu w obszarze praworządności, obserwowanego w kilku państwach członkowskich UE w ostatnich latach; mając na uwadze, że praworządność jest zasadniczym warunkiem wstępnym przestrzegania zasady należytego zarządzania finansami i ochrony interesów finansowych Unii;
- G. mając na uwadze, że w ciągu ostatnich lat w kilku przyjętych przez Parlament rezolucjach wymieniono poważne problemy z praworządnością w niektórych państwach członkowskich ⁽²⁸⁾;
- H. mając na uwadze, że regres w obszarze praworządności i praw podstawowych w niektórych krajach poważnie narusza wzajemne zaufanie do funkcjonowania przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości oraz zagraża celom Unii zapisanym w art. 3 TUE, czego przykładem są poważne wątpliwości co do niezależności wymiaru sprawiedliwości, które kilkakrotnie już wpłynęły na wykonanie europejskiego nakazu aresztowania;
- I. mając na uwadze, że instytucje rzecznika praw obywatelskich i organy ds. równości w państwach członkowskich odgrywają zasadniczą rolę w gwarantowaniu przestrzegania kluczowych zasad praworządności, takich jak przejrzystość, odpowiedzialność i sprawiedliwość proceduralna;
- J. mając na uwadze, że nadzwyczajne środki przyjęte w reakcji na pandemię COVID-19 wpłynęły na korzystanie przez obywateli UE z praw podstawowych, takich jak prawo do swobodnego przemieszczania się, dostęp do wymiaru sprawiedliwości, dostęp do informacji publicznej, prawo do prywatności, wolność zrzeszania się i wolność zgromadzeń, a także na demokratyczne mechanizmy kontroli i równowagi; mając na uwadze, że w związku z tym istotne jest, aby istniały skuteczne mechanizmy kontroli i równowagi, które można zastosować wobec działań rządu, i chronić prawa obywateli UE;
- K. mając na uwadze, że pozycja niektórych państw członkowskich w międzynarodowych rankingach wolności prasy obniżyła się, a liczba ataków na dziennikarzy wzrasta; mając na uwadze, że zagrożenia dla wolności mediów obejmują nękanie dziennikarzy i ataki na nich, lekceważenie prawnej ochrony dziennikarzy oraz zawłaszczanie mediów lub działania motywowane politycznie i ekonomicznie w sektorze mediów; mając na uwadze, że niepokojące zmiany ukierunkowane na stłumienie wolności słowa i wolności prasy dają zły przykład w UE i w krajach kandydujących do członkostwa w UE;

⁽²⁸⁾ Zob. na przykład wymienione tu rezolucje z 1 marca 2018 r., 19 kwietnia 2018 r., 13 listopada 2018 r., 28 marca 2019 r., 18 grudnia 2019 r., 19 czerwca 2020 r., 8 października 2020 r. i 29 kwietnia 2021 r.

Czwartek, 24 czerwca 2021 r.

- L. mając na uwadze, że konieczne jest wzmocnienie i usprawnienie istniejących mechanizmów oraz opracowanie skutecznego unijnego mechanizmu dotyczącego demokracji, praworządności i praw podstawowych, aby zapewnić w całej Unii przestrzeganie zasad i wartości zapisanych w traktatach;
- M. mając na uwadze, że poszanowanie praw mniejszości jest jednym z politycznych kryteriów, które kraj kandydujący musi spełnić w momencie przystąpienia; mając na uwadze, że Unia odgrywa istotną rolę w gwarantowaniu poszanowania praw mniejszości narodowych i językowych w krajach kandydujących; mając na uwadze, że Parlament wezwał już Komisję⁽²⁹⁾ do przyjęcia wspólnych ram dotyczących unijnych norm minimalnych w zakresie ochrony praw osób należących do mniejszości, dobrze osadzonych w ramach prawnych gwarantujących demokrację, praworządność i prawa podstawowe w całej Unii.

I. Sprawozdanie na temat praworządności z 2020 r.: wnioski na 2021 r.

1. z zadowoleniem przyjmuje pierwsze roczne sprawozdanie Komisji na temat praworządności; uważa, że zasadnicze znaczenie ma ustanowienie europejskiej struktury monitorowania i egzekwowania praworządności w Unii; ponownie podkreśla, że ważne jest, by z wyprzedzeniem identyfikować zagrożenia i zapobiegać naruszeniom praw podstawowych i praworządności, zamiast reagować w późniejszym terminie, gdy takie naruszenia powtarzają się; w związku z tym zachęca do dalszego rozwijania tego nowego instrumentu;
2. z zadowoleniem przyjmuje fakt, że funkcjonowanie systemów wymiaru sprawiedliwości, ramy antykorupcyjne, pluralizm mediów i niektóre kwestie instytucjonalne związane z mechanizmami kontroli i równowagi, w tym, w pewnym stopniu, przestrzeń społeczeństwa obywatelskiego, stanowią część dokonywanego przez Komisję corocznego przeglądu sytuacji w zakresie praworządności w państwach członkowskich; wzywa do uwzględniania w sprawozdaniach rocznych pewnych ważnych elementów Listy kontrolnej Komisji Weneckiej z 2016 r. dotyczącej praworządności, takich jak zabezpieczenia prawne w celu zapobiegania arbitralności i nadużyciom władzy ze strony organów publicznych, niezależność i bezstronność zawodów prawniczych oraz równość wobec prawa i niedyskryminacja; zachęca Komisję do zwrócenia uwagi również na pozytywne tendencje w państwach członkowskich, które mogłyby posłużyć za dobry przykład dla innych;
3. z zadowoleniem przyjmuje fakt, że sprawozdanie zawiera rozdziały dotyczące poszczególnych krajów; wyraża uznanie dla dążenia Komisji do dialogu z rządami krajowymi i parlamentami narodowymi oraz społeczeństwem obywatelskim i innymi podmiotami na szczeblu krajowym; zachęca Komisję do wzmocnienia wysiłków na rzecz pogłębienia analiz krajowych, by lepiej ocenić powagę wyzwań związanych z praworządnością; uważa, że należy poświęcić więcej czasu na wizyty Komisji w poszczególnych krajach, w tym w terenie, w celu nawiązania ściślejszej współpracy i dialogu z organami krajowymi i społeczeństwem obywatelskim; jest zdania, że Komisja powinna dołożyć starań w celu zwiększenia wiedzy na temat tych wizyt w celu promowania kultury praworządności na szczeblu krajowym;
4. z zadowoleniem przyjmuje fakt, że wszystkie państwa członkowskie są poddawane kontroli według tych samych wskaźników i według tej samej metodyki; podkreśla jednak, że taki jednakowy sposób prezentacji różnego rodzaju naruszeń stwarza ryzyko pomniejszania najpoważniejszych naruszeń praworządności; wzywa Komisję, aby dokonywała w sprawozdaniach rozróżnienia między systemowymi naruszeniami praworządności a indywidualnymi, odosobnionymi naruszeniami; podkreśla potencjalne korzyści zapobiegawcze płynące z rocznego sprawozdania na temat praworządności; uważa, że potrzebna jest bardziej dogłębna ocena w celu ustalenia, czy sprawozdanie wywarło wystarczający skutek zapobiegawczy; jest zdania, że w każdym razie nie ma to miejsca w państwach członkowskich objętych procedurą przewidzianą w art. 7 ust. 1 TUE; uważa, że sprawozdanie za 2020 r. mogło zawierać bardziej szczegółowe i przejrzyste oceny tego, czy występują poważne niedociągnięcia, ryzyko poważnego naruszenia lub faktyczne naruszenia wartości unijnych w odniesieniu do każdego z filarów analizowanych w rozdziałach dotyczących poszczególnych krajów; uważa, że takie oceny są niezbędne do sformułowania wniosków na temat sytuacji w zakresie praworządności oraz do określenia działań następczych oraz środków i narzędzi naprawczych; wzywa do przyjęcia w przyszłych sprawozdaniach podejścia syntetycznego, aby jasno określić, gdzie w państwach członkowskich występują najistotniejsze zagrożenia i problemy; wzywa Komisję do odpowiedniego uaktualnienia stosowanej metodyki oraz do informowania Parlamentu bez zbędnej zwłoki;
5. uważa, że sprawozdanie za 2020 r. jest zbyt opisowe i nie zawiera właściwej analizy; apeluje do Komisji, aby w przyszłości nadała sprawozdaniu bardziej analityczny charakter; uważa, że konieczne jest, aby przyszłe sprawozdania zawierały zalecenia dla poszczególnych krajów dotyczące sposobu rozwiązania stwierdzonych problemów lub zarządzenia naruszeniom, w tym, w razie potrzeby, terminy ich wdrożenia oraz obowiązujące poziomy referencyjne; wzywa Komisję do uwzględnienia w sprawozdaniach wytycznych dotyczących działań następczych i naprawczych, jakie należy podjąć w związku z wdrożeniem jej zaleceń;

⁽²⁹⁾ Rezolucja z dnia 13 listopada 2018 r. w sprawie norm minimalnych dla mniejszości w UE (Dz.U. C 363 z 28.10.2020, s. 13).

Czwartek, 24 czerwca 2021 r.

6. jest zaniepokojony skutkami ubocznymi erozji wolności mediów w innych obszarach poddanych analizie w sprawozdaniu; uważa, że kampanie oszczerstw przeciwko profesorom uniwersyteckim, dziennikarzom, sędziom, przedstawicielom zawodów prawniczych, organizacjom społeczeństwa obywatelskiego i działaczom, a w szczególności strategiczne powództwa zmierzające do stłumienia debaty publicznej (SLAPP), mają na celu ograniczenie ich niezależności i zdolności oraz osiągnięcie efektu odstrasżającego;

7. apeluje w związku z tym o bardziej zintegrowaną analizę powiązań między czterema filarami sprawozdania oraz potencjalnego łącznego wpływu niedociągnięć na wystąpienie systemowych naruszeń praworządności lub pojawianie się związanych z nimi zagrożeń, a także o wskazanie, czy niedociągnięcia te wpływają lub mogą wpływać na interesy finansowe Unii;

8. uważa, że w sprawozdaniach rocznych należy określać przekrojowe tendencje na szczeblu UE; jest zdania, że w sprawozdaniu za 2020 r. brakuje perspektywy ogólnounijnej; zwraca się do Komisji o wskazanie przypadków, w których niektóre środki lub praktyki podważające praworządność, wolność mediów, mechanizmy kontroli i równowagi lub walkę z korupcją w jednym państwie członkowskim stają się wzorcami dla innych lub gdy powaga i zakres takich praktyk mogą mieć wpływ na całą Unię; wzywa Komisję do oceny, w jaki sposób takie ataki podważają jakość demokracji w Unii; wzywa do przeprowadzenia analizy sprawozdań w celu priorytetowego potraktowania tych tendencji, w tym rosnących wyzwań, jakie krajowe trybunały konstytucyjne stawiają przed strukturą prawną UE, aby ukierunkować działania naprawcze na szczeblu Unii; wzywa Komisję do przedstawienia jasnych przykładów systematycznych kampanii dezinformacyjnych i ingerencji z zagranicy, których celem jest podważenie zaufania obywateli do instytucji państwowych i niezależnych mediów, a jednocześnie kierowanie państw członkowskich w stronę autorytarnych struktur zarządzania;

9. ubolewa, że w sprawozdaniu za 2020 r. nie odniesiono się wystarczająco szczegółowo do wszystkich kwestii związanych z praworządnością; zachęca Komisję do poszerzania szczegółowej wiedzy na temat poszczególnych krajów i zwiększania zdolności do szybszego reagowania na negatywny rozwój sytuacji w państwach członkowskich; wzywa Komisję do przeznaczania wystarczających zasobów na monitorowanie i egzekwowanie praworządności w UE;

10. podkreśla, że prawodawstwo, poszanowanie praworządności, mechanizmy kontroli i równowagi oraz instytucje demokratyczne, jak również ich niezależność muszą funkcjonować w państwach członkowskich nie tylko formalnie, ale również w praktyce;

Systemy wymiaru sprawiedliwości

11. z zadowoleniem przyjmuje monitorowanie niezależności, jakości i skuteczności systemów wymiaru sprawiedliwości państw członkowskich i ich krajowych służb prokuratorskich, oraz monitorowanie ich zdolności do gwarantowania skutecznej ochrony sądowej w celu zapewnienia zgodności z prawem UE; uważa, że należy również monitorować kwestię, czy istnieją korzystne warunki dostępu do wymiaru sprawiedliwości dla wszystkich, w tym na szczeblu UE, oraz wysiłki i zasoby przeznaczone na zapewnienie dostępu do wymiaru sprawiedliwości; wyraża zaniepokojenie brakiem bezpośredniego mechanizmu składania skarg i dochodzenia roszczeń dostępnego dla obywateli UE w celu obrony ich praw wynikających z Karty; uważa, że sprawozdania powinny mieć na celu więcej niż statyczne roczne przeglądy i w rozdziałach poświęconych poszczególnym krajom powinny zawierać wszystkie istotne informacje na temat stanu praworządności, w tym istotne informacje na temat odpowiednich wydarzeń z przeszłości i kontekstów politycznych leżących u podstaw nowych wydarzeń, aby umożliwić dokładną, dynamiczną i kompleksową ocenę formalnej i faktycznej niezależności sądownictwa, w tym niezależności prawników i przedstawicieli zawodów prawniczych, oraz powinny obejmować okres dłuższy niż poprzednie dwanaście miesięcy; podkreśla, że obywatele i rezydenci UE powinni mieć zapewnione odpowiednie normy w zakresie praworządności przy korzystaniu z prawa do swobodnego przemieszczania się w UE; podkreśla, że skuteczny dostęp do wymiaru sprawiedliwości dla wszystkich obywateli jest podstawą praworządności i że ze względu na podatność na zagrożenia należy go zagwarantować zwłaszcza pracownikom sezonowym i transgranicznym pracującym w innym państwie członkowskim;

12. podkreśla, że funkcjonujące, niezależne i skuteczne systemy wymiaru sprawiedliwości odgrywają kluczową rolę w utrzymaniu praworządności; przypomina, że struktura sądownictwa Unii obejmuje krajowe systemy sądowe; podkreśla, że ochrona podstawowych praw i wolności obywateli UE jest niemożliwa bez niezależnych sądów i niezawisłych sędziów, w związku z czym należy chronić sądy i sędziów przed wszelkimi bezpośrednimi lub pośrednimi naciskami, groźbami lub ingerencjami, w tym ze strony władz politycznych; z zadowoleniem przyjmuje fakt, że jako wskaźniki niezależności sądownictwa wskazano również skład organów sądowych, procedury powoływania ich członków, a także mechanizmy regulujące okres trwania ich kadencji i powody ich wyłączenia lub odwołania, mechanizmy awansu zawodowego, postępowania dyscyplinarne i sankcje; podkreśla, że przy sprawdzaniu rzeczywistej niezależności sądownictwa w państwach członkowskich monitorowanie tych parametrów musi być ciągle i stanowić część kompleksowej oceny wszystkich mechanizmów kontroli i równowagi, przy czym należy unikać sytuacji, w których kontrole te skupiają się jedynie na ograniczonej liczbie parametrów;

Czwartek, 24 czerwca 2021 r.

13. zauważa, że w sprawozdaniu za 2020 r. słusznie odniesiono się do potrzeby cyfryzacji postępowań sądowych i szkolenia sędziów; zwraca uwagę, że nadal istnieją znaczne różnice między państwami członkowskimi pod względem poziomu uczestnictwa w szkoleniach dla zawodów prawniczych; ubolewa, że w sprawozdaniu nie wspomina się o szkoleniu prawników;

14. jest zaniepokojony znacznym pogorszeniem niezależności systemów wymiaru sprawiedliwości niektórych państw członkowskich oraz coraz częstszym i rażącym nieprzestrzeganiem prawa UE, w tym wyroków Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej; zauważa, że niezawisłość sądownictwa pozostaje poważnym problemem w niektórych państwach członkowskich, co znalazło odzwierciedlenie w kilku rozdziałach dotyczących poszczególnych krajów; wzywa Komisję do jasnej oceny i identyfikacji takich niedociągnięć i ustaleń, które uznaje się za stwarzające wyraźne ryzyko poważnego naruszenia praworządności; jest głęboko zaniepokojony faktem, że Komisja nie zdołała szybko i zgodnie z prawem zareagować na poważne zagrożenia dla praworządności wskazane w rozdziałach dotyczących poszczególnych krajów, nawet po tym, jak stały się one rzeczywistymi naruszeniami praworządności; wzywa Komisję do przedstawienia konstruktywnej, prostej i jasnej oceny różnych krajowych systemów wymiaru sprawiedliwości oraz do wyjaśnienia, w jakich przypadkach można by zastosować najlepsze praktyki w odniesieniu do porównywalnych systemów i w jaki sposób można by zaradzić podobnym niedociągnięciom;

15. podkreśla, że zgodnie z art. 17 ust. 1 TUE obowiązkiem Komisji jest zapewnienie stosowania traktatów i prawa wtórnego, w tym w przypadkach, gdy ryzyko poważnego naruszenia wartości określonych w art. 2 TUE, określone w rozdziałach dotyczących poszczególnych krajów, faktycznie urzeczywistniło się od czasu publikacji sprawozdania za 2020 r.;

16. potępia naciski polityczne stosowane na Węgrzech i w Polsce w celu powstrzymania sądów krajowych od wszczynania przed Trybunałem Sprawiedliwości Unii Europejskiej postępowań o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym zgodnie z art. 267 TFUE, zmierzające do uniemożliwienia sędziom krajowym zwracania się do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z pytaniami o wymogi UE dotyczące niezależności sądów; uważa tę praktykę za sprzeczną z traktatami i utrwaloną wykładnią odpowiednich przepisów przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej; jest zbulwersowany coraz częstszym zamierzonym niestosowaniem się do wyroków Trybunału Sprawiedliwości; uważa, że te bezprawne wydarzenia stanowią systemowe zagrożenie dla jednolitości wykładni i spójności prawa UE i samego funkcjonowania Unii; zachęca Komisję, aby w przyszłych sprawozdaniach uwzględniła szczegółowe dane na temat wykonywania wyroków Trybunału Sprawiedliwości w państwach członkowskich; uważa w związku z tym, że w ocenie zawieranej w kolejnych sprawozdaniach rocznych nieprzestrzeganie wyroków Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej należy uznawać za poważne naruszenie; wzywa Komisję do dopilnowania, aby przypadki odmowy wykonania i przestrzegania wyroków Trybunału Sprawiedliwości były natychmiast i właściwie rozwiązywane za pomocą środków prawnych, takich jak wniesienie skargi na podstawie art. 260 TFUE; wzywa Komisję do ścisłego monitorowania decyzji sądów krajowych dotyczących pierwszeństwa prawa UE przed krajowymi normami konstytucyjnymi oraz do wszczęcia postępowania w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego przeciwko państwom członkowskim, które konsekwentnie naruszają tę zasadę; wyraża ponadto ubolewanie z powodu wniosku polskiego premiera do Trybunału Konstytucyjnego o wydanie orzeczenia w sprawie pierwszeństwa krajowych norm konstytucyjnych nad prawem UE;

17. zwraca uwagę, że powolne tempo postępowań cywilnych, karnych i administracyjnych stanowi poważne zagrożenie, w szczególności dla poszanowania praworządności; wzywa Komisję do uwzględnienia w przyszłych sprawozdaniach oceny warunków panujących w więzieniach, obciążenia sądów sprawami i średniego czasu trwania postępowań sądowych w każdym państwie członkowskim;

Ramy antykorupcyjne

18. z zadowoleniem przyjmuje fakt, że w każdym rozdziale dotyczącym poszczególnych krajów znajduje się sekcja dotycząca środków antykorupcyjnych, ponieważ korupcja systemowa osłabia zarówno funkcjonowanie praworządności, jak i zaufanie obywateli UE do decyzji władz, urzędników służby cywilnej i wymiaru sprawiedliwości; podkreśla, że korupcja, pochłaniając środki publiczne przeznaczone na cele użyteczności publicznej, obniża poziom i jakość usług publicznych, a tym samym godzi w prawa podstawowe; zwraca uwagę, że choć istnienie krajowych przepisów, polityk i strategii antykorupcyjnych można postrzegać jako postęp, należy również ocenić ich wdrażanie i skuteczność w praktyce, ponieważ mają one kluczowe znaczenie dla praworządności; podkreśla, że ramy antykorupcyjne powinny obejmować takie obszary jak zasady etyczne, środki w zakresie podnoszenia świadomości, zasady ujawniania majątku, zakazu łączenia stanowisk i konfliktu interesów, zamówienia publiczne, mechanizmy kontroli wewnętrznej, zasady lobbingu i efekt „drzwi obrotowych”; wzywa państwa członkowskie i instytucje do opracowania skutecznych narzędzi służących zapobieganiu przypadkom korupcji i nadużyć finansowych, wykrywaniu ryzyka ich wystąpienia, powstrzymywaniu ich i karaniu za nie, a także mechanizmów odzyskiwania zysków w tych przypadkach, w szczególności poprzez regularne monitorowanie wykorzystania środków publicznych ze źródeł unijnych i krajowych; zauważa, że w sprawozdaniu za 2020 r. w dużej mierze brakuje oceny odporności ram antykorupcyjnych w odniesieniu do zwalczania zagrożeń związanych z korupcją w obszarze zamówień publicznych;

19. zwraca się do Komisji o zwrócenie większej uwagi na niewłaściwe wykorzystanie środków UE, w szczególności w świetle rozporządzenia w sprawie warunkowości w zakresie praworządności, oraz o dokonanie oceny prawidłowego funkcjonowania służb dochodzeniowo-śledczych w poszczególnych państwach członkowskich w związku z prowadzeniem dochodzeń w sprawie nadużyć finansowych, w tym oszustw podatkowych, korupcji lub innych naruszeń prawa UE

Czwartek, 24 czerwca 2021 r.

związanych z wykonaniem budżetu UE lub ochroną interesów finansowych Unii, i ich ściganiem; jest zaniepokojony potencjalnie rosnącym ryzykiem niewłaściwego wykorzystania budżetu Unii jako środka osłabiającego praworządność w niektórych państwach członkowskich;

20. jest głęboko zaniepokojony rosnącym zagrożeniem ze strony przestępstw związanych z korupcją; wzywa Komisję, aby w stosownych przypadkach zaktualizowała i udoskonaliła unijne przepisy antykorupcyjne, korzystając z ustaleń zawartych w sprawozdaniu, aby lepiej reagować na stwierdzone niedociągnięcia, oraz by wdrożyła odpowiednią politykę zwalczania korupcji w sądownictwie w państwach członkowskich; podkreśla zagrożenia związane z rosnącą korupcją dla jedności porządku prawnego Unii, dla skuteczności jej wspólnych strategii politycznych, dla ochrony praw podstawowych, dla międzynarodowej wiarygodności Unii i dla funkcjonowania jej rynku wewnętrznego, w którym praworządność odgrywa ważną rolę; wzywa Komisję do przedstawienia najlepszych praktyk, określenia obszarów szczególnie narażonych na korupcję oraz sformułowania zaleceń dla poszczególnych krajów w celu poprawy sytuacji, a także do wykorzystania tych informacji do aktualizacji i wzmocnienia unijnych ram antykorupcyjnych;

21. przypomina o kluczowej roli, jaką odgrywają sygnaliści w walce z przestępczością zorganizowaną, korupcją i praniem pieniędzy;

22. ostrzega, że brak jednolitych, aktualnych i zagregowanych statystyk obejmujących wszystkie państwa członkowskie, a także wyzwania związane z gromadzeniem informacji na temat beneficjentów programów UE utrudniają ocenę i porównywanie danych dotyczących dochodzeń w sprawie przestępstw korupcyjnych i ich ścigania; wzywa w związku z tym Komisję do wspierania i promowania harmonizacji definicji takich przestępstw w całej UE oraz do zapewnienia lepszego wykorzystania istniejących zbiorów danych i metod opracowywania nowych zbiorów danych w celu uzyskania danych porównawczych dotyczących postępowania w sprawach o korupcję w całej UE; podkreśla znaczenie wspierania i zacieśniania współpracy między instytucjami UE, państwami członkowskimi, Europejskim Urzędem ds. Zwalczania Nadużyć Finansowych (OLAF) i Prokuraturą Europejską (EPPO) w walce z korupcją; uważa, że walka z korupcją wymaga nie tylko silnych uprawnień, ale także znacznie większego budżetu, zasobów i wszelkiego niezbędnego wsparcia dla wyżej wymienionych instytucji i organów;

Wolność wypowiedzi: wolność i pluralizm mediów oraz wolność artystyczna i akademicka

23. z zadowoleniem przyjmuje włączenie do sprawozdania specjalnego rozdziału dotyczącego monitorowania wolności i pluralizmu mediów; z zadowoleniem przyjmuje w szczególności skupienie się na bezpieczeństwie dziennikarzy; wzywa Komisję do przedstawienia oceny skuteczności i efektywności krajowych ram ochrony wolności i pluralizmu mediów; podkreśla znaczenie oceny i monitorowania sytuacji mediów w państwach członkowskich, w szczególności poprzez zbadanie środków podejmowanych przez rządy w celu uciszenia krytycznych mediów lub podważenia wolności i pluralizmu, aby zapobiec ryzyku dalszej koncentracji informacji w rękach kilku osób, co mogłoby utrudnić rozpowszechnianie wolnych i niezależnych informacji;

24. wyraża ubolewanie z powodu braku oceny sektora mediów publicznych i prywatnych na szczeblu krajowym i jego formalnej i faktycznej niezależności od władz krajowych, partii politycznych lub innej ingerencji, w tym z powodu braku oceny ewentualnych konfliktów interesów i koncentracji mediów oraz przejrzystości w odniesieniu do ich własności; podkreśla potrzebę zapewnienia niezależności finansowej przedsiębiorców z sektora mediów prywatnych oraz warunków ich zrównoważonej działalności w celu uniknięcia wpływu politycznego na media; podkreśla niezastąpioną rolę mediów publicznych i zwraca uwagę, że sprawą najwyższej wagi jest zapewnienie i utrzymanie ich niezależności i wolności od wpływów politycznych; ubolewa, że nie oceniono formalnej i faktycznej niezależności krajowych organów regulacyjnych ds. mediów; uważa, że należy ściśle monitorować prawidłowe wdrażanie art. 30 dyrektywy o audiowizualnych usługach medialnych z 2018 r.⁽³⁰⁾, a w uzasadnionych przypadkach należy jak najszybciej po zakończeniu tej procedury wszcząć postępowania w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego; w związku z tym wzywa Komisję do zbadania prób zastraszania i zniesławienia dziennikarzy, w szczególności przez nadawców publicznych, w tym bezpośrednich ataków na zagranicznych dziennikarzy przedstawianych jako wrogowie społeczeństwa z powodu ich doniesień śledczych;

25. jest zaniepokojony stałym pogarszaniem się sytuacji w zakresie wolności i pluralizmu mediów w niektórych państwach członkowskich od czasu publikacji sprawozdania za 2020 r.; wyraża głębokie zaniepokojenie fizycznymi, psychologicznymi i ekonomicznymi groźbami, nadużyciami, przestępstwami i zabójstwami, których ofiarą padają dziennikarze i pracownicy mediów w Unii wskutek swojej działalności, i przypomina, że takie ataki często prowadzą do autocenzury; wzywa Komisję do włączenia do przyszłych sprawozdań, w rozdziałach poświęconych poszczególnym krajom, opisu ataków na dziennikarzy w całej Unii, ze szczególnym uwzględnieniem zabójstw dziennikarzy, ujmując tam też tematykę faktycznej niezależności od ingerencji politycznych powiązanych dochodzeń i postępowań karnych, a także reakcji państw członkowskich w tym zakresie;

⁽³⁰⁾ Dz.U. L 303 z 28.11.2018, s. 69.

Czwartek, 24 czerwca 2021 r.

26. zauważa z zaniepokojeniem, że wyzwania dla wolności mediów są ściśle związane z podważaniem wolności artystycznej oraz wolności nauki; w związku z tym wzywa do rozszerzenia tego filaru na wszystkie aspekty wolności wypowiedzi, w tym zwalczanie mowy nienawiści, oraz do odpowiedniej zmiany tytułu filaru;

27. wyraża zaniepokojenie faktem, że w celu uciszenia krytyków rządu i wpływowo jednostki używają środków prawnych takich jak SLAPP (strategiczne powództwa zmierzające do stłumienia debaty publicznej) lub przepisy ograniczające prawo do wolności wypowiedzi w sposób niezgodny z podstawowymi prawami jednostek; apeluje do państw członkowskich o ustanowienie przepisów zapewniających dziennikarzom ochronę przed tą praktyką; wzywa Komisję, by zaproponowała unijne przepisy przeciwko powództwom SLAPP w celu ochrony dziennikarzy przed nękaniami pozwami;

28. zauważa, że pogorszenie sytuacji w zakresie wolności mediów prowadzi do częstszego szukania kozłów ofiarnych i podejmowania działań wymierzonych w mniejszości, często inicjowanych przez rząd, jak na przykład wobec osób LGBTI, migrantów i uchodźców, co prowadzi do nasilenia mowy nienawiści wobec tych grup oraz cenzury mediów; wzywa Komisję, aby w przyszłych sprawozdaniach dokonała oceny wpływu przestępstw z nienawiści i mowy nienawiści na dyskryminację;

Inne kwestie instytucjonalne związane z mechanizmami kontroli i równowagi, w tym ochrona przestrzeni sprzyjającej społeczeństwu obywatelskiemu

29. z zadowoleniem przyjmuje zawarty w sprawozdaniu filar dotyczący mechanizmów kontroli i równowagi oraz analizę środków nadzwyczajnych podjętych w celu walki z pandemią COVID-19; przypomina, że do walki z pandemią potrzebne są rządowe środki nadzwyczajne respektujące praworządność, prawa podstawowe i demokratyczną rozliczalność, i że takie środki powinny stanowić podstawę wszystkich wysiłków na rzecz kontrolowania rozprzestrzeniania się pandemii COVID-19; jest zdania, że uprawnienia wykonywane w kontekście sytuacji nadzwyczajnej wymagają dodatkowej kontroli, aby zagwarantować, że nie będą one wykorzystywane jako pretekst do trwałych zmian w równowadze sił; jest zaniepokojony z powodu wykorzystywania środków nadzwyczajnych w związku z COVID-19 jako pretekstu do przyspieszenia wdrażania dyskryminacyjnego ustawodawstwa; wzywa Komisję do dalszego monitorowania środków nadzwyczajnych, aby zagwarantować, że projekty ustaw będą przygotowywane i uchwalane w sposób terminowy i przejrzysty, dzięki czemu ustawy te będą konieczne, proporcjonalne, sprawiedliwe społecznie i tymczasowe, a zamknięcie sądów nie będzie miało nieproporcjonalnego wpływu na dostęp do sądowych środków odwoławczych; podkreśla w tym kontekście rolę kontroli parlamentarnej i konsultacji ze społeczeństwem obywatelskim; wzywa Komisję do dalszego monitorowania stopniowego uchylania tych środków w odpowiednim czasie; zachęca Komisję do zapewnienia, by podczas pandemii COVID-19 i w późniejszym okresie prawa obywateli Unii były szanowane, chronione i podtrzymywane przez państwa członkowskie;

30. przypomina o znaczeniu niezależnych krajowych instytucji praw człowieka i krajowych rzeczników praw obywatelskich, zgodnie z zasadami paryskimi, oraz organów ds. równości dla ochrony praw obywateli UE i zdolności do obrony praworządności na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym; jest głęboko zaniepokojony ostatnimi próbami podważenia w Polsce niezależności krajowego rzecznika praw obywatelskich od władzy wykonawczej; z zadowoleniem przyjmuje odniesienie do roli instytucji rzecznika praw obywatelskich w sprawozdaniu za rok 2020; wzywa Komisję, aby w następnym cyklu rocznym poświęciła więcej uwagi działalności krajowych rzeczników praw obywatelskich, dogłębniej przyglądając się ich funkcjonowaniu, poziomowi niezależności i faktycznemu wkładowi w zapewnianie odpowiednich gwarancji; podkreśla w szczególności, że od czasu publikacji sprawozdania za 2020 rok niezależność organów ds. równości w niektórych państwach członkowskich została ograniczona, co stanowi bezpośrednie zagrożenie dla praw podstawowych obywateli; wyraża ponownie zaniepokojenie coraz bardziej kurczącej się przestrzenią dla niezależnego społeczeństwa obywatelskiego w niektórych państwach członkowskich, w szczególności w zakresie praw kobiet, mniejszości i obrońców praw człowieka, w tym z powodu kryminalizowania działalności, nakładania nieuzasadnionych obciążeń administracyjnych, ograniczeń w dostępie do finansowania, zmniejszonego wsparcia finansowego dla rzecznictwa oraz ograniczeń wolności zgromadzeń i zrzeszania się;

31. podkreśla znaczenie zdrowej przestrzeni obywatelskiej dla promowania i monitorowania wartości UE oraz pociągania rządów do odpowiedzialności za ich przestrzeganie, a także dla przeciwdziałania erozji praworządności i wspierania kultury praworządności; zachęca Komisję do pogłębienia oceny przestrzeni społeczeństwa obywatelskiego w sprawozdaniu za 2021 r.; uważa, że korzystne jest zbadanie możliwości określenia jasnych punktów odniesienia dla przestrzeni sprzyjającej społeczeństwu obywatelskiemu, aby w dłuższej perspektywie jeszcze bardziej wzmocnić tę dziedzinę analizy, w tym między innymi w zakresie sprzyjającego otoczenia prawnego dla korzystania ze swobód obywatelskich, ram zapewniających rentowność finansową i trwałość organizacji społeczeństwa obywatelskiego, z ujęciem problematyki organizacji pozarządowych założonych i finansowanych przez rząd (GONGO), dostępu do procesu decyzyjnego i udziału w nim, prawa dostępu do informacji, bezpiecznej przestrzeni, w tym pod względem występowania przypadków ataków słownych i fizycznych oraz reagowania na nie, kampanii oszczerstw oraz nękania za pomocą środków prawnych, administracyjnych i podatkowych, w tym w związku z powództwami SLAPP, skutków zniechęcających, jakie one wywołują, a także ich długoterminowych konsekwencji dla aktywnego obywatelstwa w innym kraju; podkreśla, że instytucje UE powinny nadal prowadzić otwarty, przejrzysty i regularny dialog ze stowarzyszeniami przedstawicielskimi

Czwartek, 24 czerwca 2021 r.

i społeczeństwem obywatelskim; wzywa Komisję, aby w przyszłych swoich sprawozdaniach oceniła, czy korzystanie z praw politycznych jest zagwarantowane obywatelom we wszystkich państwach członkowskich;

32. ubolewa nad faktem, że niewdrożenie przez Węgry orzeczenia TSUE w sprawie niezgodnych z prawem ograniczeń nałożonych na finansowanie organizacji społeczeństwa obywatelskiego przez osoby mające siedzibę poza granicami Węgier, co samo w sobie stanowi poważne naruszenie praworządności, przyczyniło się do utrwalenia procesu kurczenia się przestrzeni dla społeczeństwa obywatelskiego w tym kraju; wzywa Komisję do pilnego skierowania sprawy Węgier do TSUE i zażądania nałożenia odstrasżających kar finansowych na podstawie art. 260 TFUE; zauważa z zaniepokojeniem, że coraz więcej państw członkowskich przyjmuje przepisy, które poważnie ograniczają wolność zrzeszania się i wolność wypowiedzi organizacji społeczeństwa obywatelskiego, przez co kurczy się przestrzeń dla społeczeństwa obywatelskiego;

33. ubolewa, że w sprawozdaniu nie stwierdzono jednoznacznie celowego regresu demokracji i praworządności z inicjatywy władz krajowych niektórych państw członkowskich UE oraz wynikającego z niego stopniowego ustanawiania (na wpeł) autokratycznych rządów w oparciu o stopniową eliminację wszystkich mechanizmów kontroli i równowagi; wzywa Komisję do uznania i uwzględnienia licznych sprawozdań rocznych i indeksów sporządzanych przez szanowane i uznane organizacje, które oceniają przestrzeganie przez państwa członkowskie zasad demokracji, państwa prawa i praw człowieka na przestrzeni czasu;

Zakres sprawozdania – brakujące obszary

34. ubolewa, że w sprawozdaniu z 2020 r. nie uwzględniono w pełni wartości określonych w art. 2 TUE dotyczących demokracji i praw podstawowych, na które regres w obszarze praworządności w państwach wywiera natychmiastowy wpływ;

35. wzywa Komisję do dodania rozdziałów poświęconych poszczególnym krajom kandydującym i potencjalnym krajom kandydującym do UE, w tym dogłębnej analizy ich systemów wymiaru sprawiedliwości, ram antykorupcyjnych, sytuacji w zakresie wolności i pluralizmu mediów oraz mechanizmów kontroli i równowagi instytucjonalnej;

36. podkreśla nierozłączny związek między praworządnością, demokracją i prawami podstawowymi oraz potrzebę upowszechniania wiedzy na temat wartości zapisanych w art. 2 TUE i Karcie; zachęca Komisję do rozważenia włączenia do zakresu przyszłych sprawozdań stosowania wszystkich praw zagwarantowanych w Karcie; podkreśla, że każde działanie podejmowane przez dane państwo członkowskie w ramach prawa Unii musi odbywać się z poszanowaniem praw i zasad zapisanych w Karcie; nalega zatem na utrzymanie związku między stanem na straży praworządności a równością wobec prawa, prawem do skutecznego środka prawnego przed niezawisłym i bezstronnym sądem, prawem do rzetelnego procesu sądowego oraz prawem do porady, obrony i reprezentacji, jak również zapewnieniem niezależnej pomocy prawnej osobom, które nie posiadają wystarczających środków, a także prawem do dobrej administracji, jak określono w art. 41 Karty;

37. zdecydowanie potępia fakt, że prawodawstwo unijne i międzynarodowe nie jest w pełni przestrzegane w niektórych państwach członkowskich UE, na przykład w dziedzinie walki z dyskryminacją lub azylu, czego przykładem jest niewdrożenie przez Węgry kilku orzeczeń TSUE i Europejskiego Trybunału Praw Człowieka dotyczących dostępu do procedury azylowej, w tym automatycznego i bezprawnego zatrzymania oraz pozbawiania żywności, co narusza prawa migrantów i osób ubiegających się o azyl do ubiegania się o ochronę międzynarodową;

38. podkreśla swoje zaniepokojenie faktem, że osoby znajdujące się w trudnej sytuacji, w tym osoby niepełnosprawne, dzieci, mniejszości religijne – zwłaszcza w czasie rosnącego w Europie antysemityzmu i islamofobii – Romowie i inne osoby należące do mniejszości etnicznych i językowych, migranci, osoby ubiegające się o azyl, uchodźcy, osoby LGBTI+ i osoby starsze, nadal odczuwają brak pełnego poszanowania swoich praw w całej Unii, co jest sprzeczne z art. 2 TUE; podkreśla oczywisty związek między pogarszaniem się standardów praworządności a łamaniem praw podstawowych i praw mniejszości w niektórych państwach członkowskich; wzywa Komisję do dokonania oceny uporczywego naruszania demokracji i praw podstawowych w całej Unii, w tym ataków na osoby znajdujące się w trudnej sytuacji;

39. z zadowoleniem przyjmuje ogłoszenie przez Komisję strategii mającej na celu wzmocnienie stosowania Karty; uważa, że koncentrowanie się co roku na jednym z góry określonym temacie nie pozwoliłoby na uwypuklenie innych poważnych naruszeń Karty, które mają miejsce w danym roku; uważa, że taki coroczny przegląd powinien stanowić wkład w kompleksowy mechanizm monitorowania, a zatem jego metodykę, cykl i zakres należy dostosować do sprawozdań rocznych; wyraża ubolewanie i zaniepokojenie z powodu niechęci Komisji do wszczynania postępowań w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego w związku z naruszeniami Karty;

Czwartek, 24 czerwca 2021 r.

40. wzywa państwa członkowskie do opracowywania corocznych sprawozdań na temat demokracji, praworządności i praw podstawowych, w tym równości i praw osób należących do mniejszości;

41. zwraca uwagę, że mechanizm rocznej sprawozdawczości Unii powinien konsolidować i zastępować istniejące instrumenty w celu uniknięcia powielania – chodzi zwłaszcza o roczne sprawozdanie na temat praworządności, ramy praworządności Komisji, roczne sprawozdanie Komisji na temat stosowania Karty, dialog na temat praworządności Rady oraz mechanizm współpracy i weryfikacji – zapewniając jednocześnie większą komplementarność i spójność z innymi dostępnymi narzędziami, w tym procedurami na mocy art. 7 TUE, postępowaniami w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego i warunkowością budżetową; uważa, że wszystkie trzy instytucje powinny wykorzystać wyniki rocznego cyklu monitorowania w swojej ocenie poprzedzającej uruchomienie art. 7 TUE i warunkowości budżetowej; podkreśla konieczność respektowania ról oraz prerogatyw wszystkich trzech instytucji; zobowiązuje się do połączenia swoich rocznych prac nad sprawozdaniami na temat praworządności i praw podstawowych w szerszy roczny cykl monitorowania art. 2 TUE oraz do rozpoczęcia prac nad nim natychmiast po opublikowaniu przez Komisję sprawozdania na temat praworządności;

42. wzywa do przeprowadzenia oceny w celu ustalenia, czy zakres klauzuli niedyskryminacji w Karcie jest wystarczająco szeroki, aby zapewnić zgodność egzekwowania praworządności w państwach członkowskich i Unii z artykułem 14 Europejskiej konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, oraz jakie dalsze działania mogą podjąć instytucje UE w celu zapewnienia odpowiedniego stosowania tej klauzuli; przypomina, że choć Karta jest stosowana przez organy sądowe jedynie przy wdrażaniu prawa UE, ważne jest, by prawa zapisane w Karcie były zawsze uwzględniane w postępowaniach, aby wspierać wspólną kulturę praworządności; wzywa zatem Komisję, aby rozważyła również moduły szkoleniowe skoncentrowane na Karcie i przeznaczone dla sędziów oraz osób wykonujących zawody prawnicze;

Źródła i metodyka sprawozdania

43. wzywa Komisję do wzmocnienia regularnego, pluralistycznego i zorganizowanego dialogu z rządami i parlamentami narodowymi, organizacjami pozarządowymi, krajowymi instytucjami praw człowieka, rzecznikami praw obywatelskich i organami ds. równości, stowarzyszeniami zawodowymi oraz innymi zainteresowanymi stronami; wzywa też Komisję do dalszego umożliwiania zgłoszeń jawnych i poufnych, aby chronić i wspierać obrońców praw człowieka i specjalistów ds. praworządności zagrożonych powództwami SLAPP oraz ściganiem lub nękaniami ze strony lub z upoważnienia władz krajowych; mimo iż z zadowoleniem przyjmuje fakt, że 24 państwa członkowskie w przejrzysty sposób upubliczniły swoje uwagi do sprawozdania za rok 2020, ubolewa nad tym, że trzy państwa członkowskie odmówiły uczynienia tego; apeluje o pełną przejrzystość procesu i upublicznianie wszystkich uwag do sprawozdań przedstawionych przez państwa członkowskie; uważa, że organizacje społeczeństwa obywatelskiego powinny być ściśle zaangażowane we wszystkie etapy cyklu przeglądu;

44. ubolewa nad faktem, że Komisja nie skonsultowała się z zainteresowanymi stronami, w tym z Parlamentem, w sprawie opracowania metodologii i procesu przygotowania sprawozdania za rok 2020, ani nie starała się uzyskać informacji zwrotnej na temat ich wykonalności;

45. przypomina, że Komisja musi uwzględniać odpowiednie informacje pochodzące z właściwych źródeł i uznanych instytucji; przypomina, że ustalenia właściwych organów międzynarodowych, takich jak te działające pod auspicjami ONZ, OBWE i Rady Europy, mają kluczowe znaczenie dla oceny sytuacji w państwach członkowskich; uważa, że system informacji Unii Europejskiej o prawach podstawowych (EFRIS) jest źródłem informacji w tym zakresie; wzywa Komisję do zwrócenia się do Agencji Praw Podstawowych UE o udzielenie porad metodologicznych i przeprowadzenie ukierunkowanych badań porównawczych w celu uzupełnienia braków i dodania szczegółów w kluczowych obszarach sprawozdania na temat praworządności; podkreśla potrzebę zaangażowania w sprawozdanie na temat praworządności panelu niezależnych ekspertów we współpracy z Agencją Praw Podstawowych UE i Komisją Wenecką, aby pomóc w określeniu głównych pozytywnych i negatywnych zmian w każdym państwie członkowskim;

46. podkreśla, że społeczeństwa obywatelskie to kluczowi partnerzy w identyfikowaniu naruszeń praworządności i propagowaniu demokracji oraz praw podstawowych; zdecydowanie uważa, że Komisja powinna nawiązać formalny i stały dialog z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego w tych kwestiach i zapewnić ich istotne uczestnictwo w procesie sporządzania rocznego sprawozdania na temat praworządności; podkreśla w tym kontekście, na podstawie doświadczeń organizacji pozarządowych w cyklu 2020 r., że zorganizowane tematycznie konsultacje, odbywane w ramach debat na temat praworządności, zwiększyłyby skuteczność całego procesu oraz ilość cennych informacji zwrotnych dostarczanych przez społeczeństwo obywatelskie; podkreśla, że kwestionariusz konsultacyjny powinien umożliwiać zainteresowanym stronom zgłaszanie aspektów wykraczających poza zakres przewidziany przez Komisję, które mogłyby posłużyć do dalszej oceny tego, czy rozwiązania konstytucyjne zapewniają skuteczne mechanizmy ograniczające sprawowanie władzy;

47. uważa, że ramy czasowe konsultacji ze społeczeństwem obywatelskim mogą być często postrzegane jako zbyt krótkie i powinny być odpowiednio dostosowane i elastyczne, aby umożliwić pełny i kompleksowy wkład; zwraca uwagę, że utrudniło to zainteresowanym stronom, zwłaszcza organizacjom społeczeństwa obywatelskiego, przygotowanie

Czwartek, 24 czerwca 2021 r.

i zaplanowanie wkładu oraz działań informacyjnych na szczeblu krajowym, planowanych przez te organizacje w związku z publikacją sprawozdania; zwraca uwagę, że organizacja konsultacji przed coroczną publikacją statystyk publicznych prowadzi do zubożenia wkładów; wzywa Komisję do dopuszczenia wielojęzycznych wkładów; sugeruje uelastyczenie ram dla wkładów zainteresowanych stron; zauważa, że konsultacje można usprawnić, zapewniając m.in. działania następcze wobec podmiotów społeczeństwa obywatelskiego w związku z wniesionym przez nie wkładem;

48. uważa, że współpraca w ramach rocznego cyklu monitorowania z Radą Europy i jej Zgromadzeniem Parlamentarnym, w tym poprzez bardziej zorganizowane partnerstwo, ma szczególne znaczenie dla rozwoju demokracji, praworządności i praw podstawowych w UE; wzywa Komisję, aby uwzględniła w rozdziałach krajowych dane dotyczące niestosowania się do wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka zgodnie z oceną Komitetu Ministrów; przypomina, że przystąpienie Unii do europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności stanowi obowiązek prawny określony w art. 6 ust. 2 TUE; ponownie podkreśla potrzebę szybkiego zakończenia procesu akcesyjnego, aby zapewnić spójne ramy ochrony praw człowieka w całej Europie i zwiększyć ochronę podstawowych praw i wolności w Unii;

II. Aspekty instytucjonalne unijnego mechanizmu na rzecz demokracji, praworządności i praw podstawowych

49. ponawia swoje wezwania do Komisji i Rady i nalega, aby odpowiedziały pozytywnie na apel Parlamentu zawarty w rezolucji z dnia 7 października 2020 r. w sprawie ustanowienia unijnego mechanizmu na rzecz demokracji, praworządności i praw podstawowych, który powinien obejmować pełny zakres wartości określonych w art. 2 TUE; podkreśla, że mechanizm ten jest niezbędny w celu lepszego propagowania i poszanowania wartości UE; przypomina, że ten roczny cykl monitorowania powinien być kompleksowy, obiektywny, bezstronny, oparty na dowodach i stosowany w sposób równy i sprawiedliwy do wszystkich państw członkowskich;

Zalecenia dla poszczególnych krajów

50. ponawia swój apel do Komisji o zapewnienie rzetelnej oceny przestrzegania poszczególnych wartości zapisanych w art. 2 TUE w państwach członkowskich oraz o przyjęcie jasnych zaleceń dla poszczególnych krajów dotyczących sposobu rozwiązania stwierdzonych problemów i zaradzenia danym naruszeniom, w tym, w stosownych przypadkach, terminów wdrożenia oraz punktów odniesienia, które należy monitorować, obejmujących harmonogramy, cele i konkretne działania, które należy podjąć w celu wsparcia państw członkowskich w eliminowaniu niedociągnięć wskazanych w sprawozdaniu; wzywa do monitorowania tych inicjatyw w kolejnych sprawozdaniach rocznych lub sprawozdaniach w trybie pilnym;

51. zaleca, aby Komisja dostosowała swoje zalecenia do narzędzi, które można by zastosować w celu zaradzenia wskazanym niedociągnięciom; wzywa Komisję, aby lepiej monitorowała wykonanie rozdziałów dotyczących poszczególnych krajów przez zainteresowane państwa członkowskie oraz aby uruchomiła, w razie potrzeby, inne narzędzia służące przestrzeganiu praworządności w celu osiągnięcia rezultatów w przypadkach, gdy zalecenia nie są wdrażane; uważa, że Komisja mogłaby w większym stopniu korzystać z postępowań w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego przed TSUE; podkreśla znaczenie wskazania wyraźnych pozytywnych i negatywnych tendencji w każdym państwie członkowskim oraz potrzebę zwrócenia szczególnej uwagi na porównania ze sprawozdaniem z poprzedniego roku;

Porozumienie międzyinstytucjonalne

52. uważa, że istniejące uzgodnienie instytucjonalne leżące u podstaw rocznego sprawozdania nie spełnia oczekiwań Parlamentu; oczekuje, że trzy instytucje ustanowią stałą międzyinstytucjonalną grupę roboczą zgodnie z propozycją zawartą w jego rezolucji z dnia 7 października 2020 r.;

53. wzywa Komisję i Radę do natychmiastowego rozpoczęcia negocjacji z Parlamentem w sprawie porozumienia międzyinstytucjonalnego na mocy art. 295 TFUE w celu uzupełnienia istniejących narzędzi o ustanowienie mechanizmu praworządności za pomocą aktu prawnego wiążącego trzy instytucje i ustanawiającego bardziej przejrzysty i uregulowany proces oraz jasno określone obowiązki, z udziałem zespołu niezależnych ekspertów doradzających grupie roboczej i trzem instytucjom w ścisłej współpracy z Agencją Praw Podstawowych UE, tak aby ochrona i propagowanie wszystkich wartości UE stały się niezmienną i widoczną częścią agendy Unii; uważa, że propozycja wskazana w załączniku do rezolucji Parlamentu z dnia 7 października 2020 r. w sprawie ustanowienia unijnego mechanizmu na rzecz demokracji, praworządności i praw podstawowych stanowi odpowiednią podstawę dla tych negocjacji; uważa, że w międzyczasie projekt pilotażowy z udziałem niezależnych ekspertów oceniających przestrzeganie wartości UE mógłby przyczynić się do zgromadzenia niezbędnej wiedzy i doświadczenia;

Komplementarność z innymi instrumentami w zakresie praworządności

54. ponownie podkreśla, że mechanizm na rzecz demokracji, praworządności i praw podstawowych musi uzupełniać i usprawniać toczące się i przyszłe postępowania na podstawie art. 7 TUE, ale w żadnym razie nie może ich zastępować; wyraża głębokie ubolewanie z powodu niezdolności Rady do poczynienia znaczących postępów w egzekwowaniu wartości UE w ramach trwających procedur określonych w art. 7 TUE; zauważa, że niezdecydowanie Rady co do stosowania art. 7 TUE w rzeczywistości skutecznie umożliwia lekceważenie wartości, o których mowa w art. 2 TUE, w tym rażące

Czwartek, 24 czerwca 2021 r.

niestosowanie się do wyroków TSUE i nękaniami osób dążących do utrzymania praworządności w niektórych państwach członkowskich UE; ubolewa, że Rada nie organizuje wysłuchań, wykorzystując jako pretekst COVID-19, mimo że nie ma żadnego prawnego wymogu, aby przesłuchania odbywały się przy fizycznej obecności, a nie za pośrednictwem wideokonferencji; domaga się, by wszelkie opinie prawne wydane przez Służbę Prawną Rady, w których stwierdza się inaczej, zostały podane do wiadomości publicznej; wzywa Radę do kontynuowania postępowania na mocy art. 7 ust. 1 TUE oraz do zapewnienia pilnego wznowienia wysłuchań, a także do zajęcia się nowymi wydarzeniami; ponownie apeluje do Rady, aby w następstwie wysłuchań kierowała do zainteresowanych państw członkowskich konkretne zalecenia, zgodnie z art. 7 ust. 1 TUE, oraz aby określiła terminy wykonania tych zaleceń; wzywa do refleksji w ramach Konferencji w sprawie przyszłości Europy nad rewizją art. 7 TUE, w tym wymogów dotyczących głosowania, w celu zwiększenia skuteczności określonej w nim procedury, ze szczególnym uwzględnieniem uniknięcia wymogu jednomyślności przy nakładaniu sankcji; nalega na poszanowanie roli i kompetencji Parlamentu, w szczególności prawa do bycia należycie informowanym o procedurach dotyczących instrumentów na rzecz praworządności, w tym o wysłuchaniach na podstawie art. 7 TUE;

55. uważa, że o ile sprawozdanie roczne jest podstawowym narzędziem monitorowania, o tyle niezbędne są jasne zalecenia dotyczące zidentyfikowanych wyzwań i wymaganych działań następczych; ponownie podkreśla, że w przypadku nieusunięcia uchybień i niewdrożenia zaleceń sprawozdanie roczne powinno służyć jako podstawa do podjęcia decyzji o uruchomieniu jednego lub kilku odpowiednich instrumentów, takich jak procedura określona w art. 7 TUE, mechanizm warunkowości, o uruchomieniu ram na rzecz praworządności lub wszczęciu postępowania w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego, z uwzględnieniem trybu przyspieszonego, o złożeniu wniosków o zastosowanie środków tymczasowych przed TSUE oraz skarg dotyczących niewykonania wyroków TSUE w sprawie ochrony wartości UE; podkreśla, że sprawozdaniu powinny w każdym przypadku towarzyszyć możliwe do realizacji zalecenia, z określeniem terminów ich wykonania; przypomina, że postępowania w sprawie uchybienia zobowiązaniom mogą być jednocześnie uruchamiane w odniesieniu do problemów stwierdzonych w uzasadnionych wnioskach zgodnie z art. 7 ust. 1 TUE, jak stwierdził już TSUE; wzywa Komisję, aby w stosownych przypadkach zdecydowanie korzystała z postępowań w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego, aby zapobiec regresowi w zakresie praworządności w krajowych systemach wymiaru sprawiedliwości; uważa, że Konferencja w sprawie przyszłości Europy powinna w dalszym stopniu umocnić w postanowieniach traktatów ugruntowaną zasadę prawną dotyczącą pierwszeństwa prawa Unii; zachęca do rozważenia w trakcie konferencji w sprawie przyszłości Europy zwiększenia roli TSUE w ochronie podstawowych wartości Unii;

56. z zadowoleniem przyjmuje fakt, że we wspólnej deklaracji dotyczącej konferencji w sprawie przyszłości Europy wskazano „europejskie prawa i wartości, w tym praworządność” jako jedno z zagadnień do omówienia podczas Konferencji; wzywa, by Konferencja w sprawie przyszłości Europy obejmowała refleksję nad skutecznością istniejących narzędzi Unii służących monitorowaniu naruszeń zasad zapisanych w art. 2 TUE, zapobieganiu i przeciwdziałaniu im oraz by przedstawiono na niej konkretne propozycje namacalnych działań w celu wzmocnienia zestawu narzędzi Unii;

57. przypomina, że stosowanie, cel i zakres rozporządzenia w sprawie warunkowości w zakresie praworządności są jasno określone w tekście prawnym rozporządzenia (UE, Euratom) 2020/2092; podkreśla w związku z tym, że rozporządzenie dotyczące warunkowości w zakresie praworządności weszło w życie, stosuje się bezpośrednio od 1 stycznia 2021 r. i wiąże w całości wszystkie środki na zobowiązania i środki na płatności we wszystkich państwach członkowskich, w szczególności w odniesieniu do wydatkowania środków w ramach Next Generation EU, oraz że stosowanie rozporządzenia przez instytucje UE nie wymaga przyjęcia wytycznych ani wykładni sądowej; uważa, że konkluzje Rady Europejskiej z 10 i 11 grudnia 2020 r. w sprawie rozporządzenia dotyczącego warunkowości w zakresie praworządności są sprzeczne z art. 15 i 17 TUE oraz art. 288 TFUE, ponieważ wprowadzają niepotrzebną niepewność prawną w odniesieniu do dodatkowych wytycznych Komisji i zawieszono przyjęcie rozporządzenia, w przypadku zastosowania art. 263 TFUE, jak ma to obecnie miejsce w następstwie niedawnych skarg o unieważnienie wniesionych przez Węgry i Polskę; ponawia swój apel do Komisji o podjęcie bez dalszej zwłoki natychmiastowych działań na podstawie rozporządzenia dotyczącego warunkowości w zakresie praworządności, aby w pełni wykorzystać istniejące narzędzia dochodzeniowe w celu zaradzenia uchybieniom w zakresie praworządności w państwach członkowskich, które mogłyby wpływać lub stwarzać poważne ryzyko wpływu – w sposób wystarczająco bezpośredni – na należyte zarządzanie finansami w ramach budżetu UE; wzywa Komisję do bardziej rygorystycznego stosowania rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów⁽³¹⁾ oraz rozporządzenia finansowego⁽³²⁾ w celu zaradzenia dyskryminacyjnemu wykorzystywaniu funduszy unijnych, tak jak to miało miejsce w przypadku wstrzymania środków dla samorządów gminnych lub lokalnych, które ogłosiły, że są „wolne od ideologii LGBTI”;

58. wzywa Komisję do wykorzystania ustaleń ze sprawozdania rocznego w swojej ocenie, która stanowi podstawę mechanizmu ochrony budżetu przed naruszeniami zasady praworządności, a także we wszelkich innych stosownych ocenach na potrzeby istniejących i przyszłych narzędzi budżetowych; ponownie apeluje do Komisji o włączenie do rocznych sprawozdań na temat praworządności specjalnej sekcji zawierającej analizę przypadków, w których naruszenia

⁽³¹⁾ Dz.U. L 347 z 20.12.2013, s. 320.

⁽³²⁾ Dz.U. L 193 z 30.7.2018, s. 1.

Czwartek, 24 czerwca 2021 r.

zasad praworządności w danym państwie członkowskim mogłyby wpływać lub stwarzać poważne ryzyko wpływu – w sposób wystarczająco bezpośredni – na należyte zarządzanie finansami w ramach budżetu UE, co mogłoby następnie posłużyć za podstawę do uruchomienia mechanizmu warunkowości; wzywa Komisję do wzmocnienia synergii między jej rocznymi sprawozdaniami na temat praworządności a rozporządzeniem dotyczącym warunkowości w zakresie praworządności oraz wykorzystania ich jako odrębnych, lecz uzupełniających się narzędzi;

59. uznaje, że Komisja musi wykorzystywać roczne sprawozdanie na temat praworządności jako ważne źródło informacji przy ustalaniu podstawy stosowania rozporządzenia dotyczącego warunkowości w zakresie praworządności, która powinna uwzględniać m.in. informacje ze sprawozdań Europejskiego Trybunału Obrachunkowego, OLAF-u i EPPO, sprawozdań z kontroli przeprowadzonych przez Komisję i krajowe organy kontroli, orzeczeń TSUE i sądów krajowych, analiz Agencji Praw Podstawowych UE oraz informacji z różnych systemów, takich jak system wczesnego wykrywania i wykluczania w celu ochrony interesów finansowych Unii (EDES) i Arachne; wzywa Komisję, by w stosowanej metodologii wyjaśniła związek między sprawozdaniem na temat praworządności a mechanizmem warunkowości w zakresie praworządności; przypomina, że przy przyjmowaniu środków w przypadku naruszeń zasad praworządności niezwykle istotna jest odpowiednia ochrona uzasadnionych interesów odbiorców i beneficjentów końcowych;

60. wzywa Komisję, aby propagowała kulturę poszanowania wartości zapisanych w art. 2 TUE, w tym poprzez możliwe wysiłki na rzecz promowania edukacji w zakresie obywatelstwa UE, w tym praworządności; wzywa Komisję do zainicjowania specjalnego programu wspierającego innowacyjne inicjatywy ukierunkowane na propagowanie edukacji w zakresie obywatelstwa UE; wzywa Radę i Komisję, by zadbały o odpowiednie informowanie i finansowanie ogólnounijnych, krajowych, regionalnych i lokalnych organizacji społeczeństwa obywatelskiego oraz niezależnego dziennikarstwa, zwłaszcza poprzez strategiczne wykorzystanie możliwości finansowania w ramach rozporządzenia ustanawiającego program „Obywatele, równość, prawa i wartości”, aby pomóc im w podnoszeniu świadomości i promowaniu wartości UE oraz stosowanych narzędzi, w tym sprawozdania rocznego, w celu przeciwdziałania zagrożeniom dla praworządności określonym w sprawozdaniu rocznym, zwłaszcza w przypadku stwierdzenia naruszeń i niedociągnięć; wzywa państwa członkowskie do wyciągnięcia wniosków z najlepszych praktyk i wyeliminowania stwierdzonych luk oraz przyjęcia środków w celu poprawy sytuacji we wszystkich czterech głównych filarach zidentyfikowanych w sprawozdaniu na temat praworządności; podkreśla potrzebę zwiększenia świadomości obywateli Unii i osób mieszkających na terytorium Unii na temat środków i procedur dostępnych na szczeblu krajowym i unijnym w celu zagwarantowania poszanowania praworządności i zgłaszania naruszeń;

III. Działania następcze i wpływ sprawozdania

61. wzywa Komisję do oceny w kolejnych sprawozdaniach sposobu, w jaki ewoluowały problemy zidentyfikowane w obszarach analizowanych w poprzednich sprawozdaniach, sposobu zaradzenia im, ryzyka pogorszenia lub dalszego pogorszenia, w celu określenia pozytywnych i negatywnych tendencji i kwestii przekrojowych, zwłaszcza wszelkich systemowych lub powracających wzorców naruszeń praworządności, oraz przedstawienia jasnych zaleceń zmierzających do zaradzenia wszelkim stwierdzonym rodzajom ryzyka lub regresu;

62. podkreśla znaczenie propagowania ustaleń z rocznego sprawozdania na szczeblu krajowym; zachęca Komisję do wspierania debaty na temat sprawozdania w parlamentach narodowych i do współpracy z organizacjami społeczeństwa obywatelskiego w działaniach następczych wynikających ze sprawozdania;

63. wzywa Komisję, aby w swoich rocznych sprawozdaniach na temat praworządności wyraźnie zaznaczała, że nie wszystkie uchybienia i naruszenia praworządności mają ten sam charakter lub takie samo nasilenie oraz że w przypadku umyślnego, poważnego, trwałego i systematycznego naruszenia przez dłuższy czas wartości wymienionych w art. 2 TUE państwa członkowskie mogą nie spełniać wszystkich kryteriów demokracji i stać się reżimami autorytarnymi; podkreśla, że głównym priorytetem Komisji powinno być egzekwowanie prawa Unii w przypadku występowania naruszeń art. 2 TUE oraz że roczne jej sprawozdania na temat praworządności powinny przyczyniać się głównie do osiągnięcia tego celu; w związku z tym wzywa Komisję do dokonania dogłębnej oceny państw objętych trwającymi procedurami na podstawie art. 7 TUE, aby zilustrować strukturalne osłabianie praworządności mające na celu ułatwienie konsolidacji struktur sprawowania rządów w stylu autorytarnym;

64. podkreśla, że sprawozdanie powinno służyć jako podstawa dla ustalania kolejności działań następczych UE wobec tych państw członkowskich, w których zaobserwowano niedociągnięcia lub uchybienia, oraz że wkład ze sprawozdania powinien stanowić kluczową część nadrzędnego mechanizmu na rzecz demokracji, praworządności i praw podstawowych;

65. zobowiązuje się do rozpoczęcia prac nad sprawozdaniem za 2021 r. jak najszybciej po jego publikacji;

Czwartek, 24 czerwca 2021 r.

o

o o

66. zobowiązuje swojego przewodniczącego do przekazania niniejszej rezolucji Radzie, Komisji oraz rządóm i parlamentóm państw członkowskich.
